

פירוש רד"ק על ספר שופטים

ע"פ כתבי יד שונים והדפוסים הראשונים
עם חלופי נוסחאות ומראה מקומות
ונספחי הוספות לפירוש
הנמצאות בכ"י ובדפוסים

נערך ע"י
הרב מיכאל צלניקר

תשמ"ג

MAY 0 1984

מצבת עולם

להורינו הקדושים והטהורים

שמסרו נפשם על קדוש השם

אברהם-יצחק ושרה צלניקר הי"ד

הרב יצחק-יחיאל הי"ד ושפרינצה-ריזל ע"ה ליברמן

ת"נ צ"ב ה

A. MANUSCRIPTS

1. MS. Opp. Add. fol. 37 (Italy 1402), Oxford, Bodleian =
Opp. = א
2. MS. Can. Or. 52 (Italy 15th c.), Oxford, Bodleian =
Can. = ב
3. MS. Hunt. 558 (Spain 15th c.), Oxford, Bodleian =
Hunt. 558 = ג
4. MS. Hunt. 300 (Reggio 1396), Oxford, Bodleian =
Hunt. 300 = ד
5. MS. Sorbonne 73 (Italy 14th c.), Paris, Bib. Nat. =
Sorbonne 73 = ה
6. MS. Sulzberger (Italy 14th c.), New York, JTS. =
Sulzberger = ו
7. MS. Sorbonne 74 (Cordova 1440), Paris, Bib. Nat. =
Sorbonne 74 = ז
8. MS. Ancien fonds 82 (Byzantium 15th c.), Paris,
Bib. Nat. = Ancien 82 = ח
9. MS. Ancien fonds 81 (Spain 14-15th c.), Paris,
Bib. Nat. = Ancien 81 = ט
10. MS. Silver (Italy 1398), New York, JTS. = Silver = י
11. MS. Sorbonne 173 (Italy 15th c.), Paris, Bib. Nat. =
Sorbonne 173 = יא
12. MS. Urb. Ebr. 11 (Spain 1304), Rome, Bib. Vaticana =
Urb. = יב
13. MS. Vat. Ebr. 71 (Italy 1346), Rome, Bib. Vaticana =
Ebr. = יג
14. MS. Kennicott (Segovia 1488), Oxford, Bodleian =
Kennicott = יד
15. MS. Or. 2671 (Spain 15th c.), London, Brit. Mus. =
Or. = טו

B. EARLY EDITIONS

1. Ed. Soncino, 1485-86, New York, JTS. = Soncino = 77
2. Ed. Leiria 1494, New York, JTS. = Leiria = 7
3. Ed. Venice 1517, New York, JTS. = Venice = 1

לבן קמחי עזרה	תנא נא אל נורא
בספר השופטים	ודעת נכחרה
ואת ידיו תסמור	ולב עבדך תתמור
ומדרך שטים	ומזרים תחשור

מו' לפני התחינה: בשם ה' אמן עמ"י עש"ו ה' |
4-1 תנה... שטים | ח' ועקשת | 1 נא | ח' בלס |
2 השופטים | שופטים ה' | 3 ולב | לב ל | תתמור |
תמור ט (כ"ש) | ואת | ואל פ | תסמור | תתמור | ח |
4 ומזרים | ומדרך ח | שטים | מו' ועתה אחל בעזרת |
הנותן לאדם דעת ג |

[פרק א]

- [א] ויהי אחרי מות יהושע. מי יעלה לנו. לכבוש את הארץ אשר נשארה להכבש.
- [ה] וימצאו את ארני בזק. מלרע.
- [ו] וינס ארני בזק. ויאמר ארני בזק. מלעיל והיו"ד
- 5 נוספת, ר"ל ארון בזק וכן ארני צדק ארון צדק. בהונות. מן כוהן ידו, ואינו ממשקלו אלא ממשקל לשון לשונות, והוא האצבע הגס שבאצבעות.
- [ח] וילחמו בני יהודה. פירושו וכבר נלחמו, כי כימי

1 את ח' פ | 2 נשארה הנשארה גפ שנסארה ה מו' להם ג | להכבש מו' נספח 1 ל | 3 בזק | נכפל פ | מלרע ח' ה | 4 מלעיל מו' שניהם פ | 5 ר"ל מו' ארני מ | וכן... צדק(הכ') ח' א מו' א (שמ') | וכן ח' ט | ארני... צדק(הכ') ארני יוסף (בראשית לט כ) ארון יוסף ל | צדק(הכ') צדיק פ | 6 אלא... לשונות ח' ר | 7 שבאצבעות מו' נספח 2 ל | 8 פירושו ח' ק | 1-8 (עמ' 4) כי... יהושע(הכ') ח' ט מו' ט (שמ') |

3 ראה מנחת שי. 5 יהושע י א וג. 6 עי' מכלול קנב א.

יהושע לכדו ירושלם, כמו שפירשתי בספר יהושע, כי בכלל מלכי

כנען אשר הכה יהושע הוא מלך ירושלם.

[י] וכן וילך יהודה אל הכנעני. פירושו וכבר הלך, כי

כימי יהושע לכדו חברון ודביר; ודבר עתניאל פירשתי בספר

5 יהושע.

[יא] ושם דביר. ובדברי רז"ל, כי בלשון פרס קורין

לספר דביר.

[טו] גלות עלית וגלות תחתית. ובספר יהושע גלות עליות

1 שפירשתי שפירשנו צ | 2 הוא מלך ירושלם ח' ס |
 הוא היה הטל | מלך ח' מספק מו' היא ד | 3 פירוש
 ופי' ה | 4 יהושע ח' ס | לכדו נלכדו אגחטמפ נלכד
 2 נלכדו דהלסק | 5-4 ודבר...יהושע ח' ט | 4 פירשתי
 פירשנו דהסצ פירשתי מ | 7-6 ושם...דביר ח' בצ |
 6 דביר מו' לפנים בלשון ל | ובדברי ודברי ג בדברי פ |
 רז"ל ז"ל פ | כי בלשון שבלשון ג | כי ח' ס |
 7 דביר מו' נספח 1 ג | 8 יהושע מו' כתוב ה |

1 רז"ק יהושע יא כא. 2-1 עי' שם יב י. 3 עי'
 רז"ק שם יא כא. 5-4 רז"ק שם טו יז. 7-6 ככלי עבודה
 זרה כר ב. 1-8 (עמ' 5) יהושע שם יט.

וגלות תחתיות, עליות ותחתיות אומר על הגלות, עלית ותחתית אומר על חלקת השדה שהיו בה הגלות. וכן יש שנויים אחרים, כי בספר יהושע תנה לי וכזה הכה לי, <תהכרו> סימן, ושם שדה וכזה השדה, וחד פסוק סימן ויקם שדה עפרון וגו' השדה והמערה.

5 [טז] מעיר התמרים. ח"י מקריח יריחו, לפי שהיו בה תמרים רבים, נקראת כן. וילך וישב את העם. על הראש שכבני קני אמר והלכו בני המשפחה עמו וישבו שם עם בני יהודה במדבר יהודה. והכתוב לא ספר למה עלו מעיר התמרים, או אם היו

1 וגלות תחתיות ח' ה' מו' אומר ב | וגלות גלות ד ואת גלות (ככתוב) | 1-2 עליות...הגלות אומר על הגלות עליות ותחתיות, ואומר עלית ותחתית על חלקת השדה ה' | 1 עליות...הגלות ח' ל' | עליות ח' גט | ותחתיות וכזה ט' | הגלות מו' יהושע אמר על הגלות ל' | עלית ותחתית תחתית ועלית ד עליות ותחתיות פ' | עלית ועלית ל' | 2 אומר והם תארים ט' אמר ל' נאמר פ' | חלקת ח' ס' מו' על ל' | וכן ח' ט' | יש ויש כזה ט' ח' זמ' מו' ז' (ימ') | שנויים שנויים ז' (ימ') | 3 יהושע יהודה ה' מו' כתוב דהט' | תהכרו תחקרו (תחקרון ככתוב, איוב לב יא) ו' ח' ל' מלכד צ' מו' א' (שמ') | סימן ח' ל' מלכד צ' מו' א' (שמ') | ושם מו' כזה א' (כ"ש) מו' כתו' ה' | 4 וחד פסוק פסוק אחר ל' | וחד מו' ופי' ט' | פסוק בפסוק ט' ח' ק' | 5 מקריח מקריח ל' דקריח ש' מו' יערים פ' | יריחו יריחו ל' | 6 רבים רבות פ' | נקראת נקרא צ' | כן מו' ובא במפורש (מפורש ה' בפירוש א' [שמ']) בתורה בקעת יריחו עיר התמרים (ובריש לר ג) גדהחלס א' (שמ') ז' (שמ') | הראש ראש ד' | 7 קני הקני ח' קנו ק' | המשפחה משפחה שם ה' | בני(הב') ח' ל' מלכד צ' | 8 עלו העלו ד' | 1-8 (עמ' 6) או...הכנעני(הא') ח' ט' | 8 או ח' צ'

1 שם שם. 3 תהכרו איוב יט ג וראה מנחת שי וגם פי' ר' אהרן פאלק מקראות גדולות הוצ' לובלין פה. שדה יהושע שם יח. 4 בראשית כג יז.

The Commentary of Rabbi David Kimḥi on the Book of Judges

by

RABBI MICHAEL CELNIKER, Ph.D.

Near Eastern Studies
University of Toronto

Published by

RABBI DR. M. CELNIKER BOOK COMMITTEE

TORONTO, ONTARIO, CANADA — BUFFALO, NEW YORK, U.S.A.

1983

FOREWORD

This is a critical edition of the commentary of Rabbi David Kimhi on the book of Judges based on 15 manuscripts and 3 early editions. It was originally written as a doctoral dissertation for the University of Toronto.

The author was born in Warsaw, Poland where he graduated the Rabbinical Seminary Tahkemoni. He served as a Rabbi in Rome, Italy, in Montreal and in Toronto, Canada. He lectured at the Rabbinical Seminary in Rome, at the Hebrew High School Herzliah in Montreal and in Toronto at the Hebrew Teacher's Seminary (Midrashah) and at the University of Toronto.

The writer owes a debt of gratitude to the Memorial Foundation for Jewish Culture for their assistance in the composition and publication of this work.